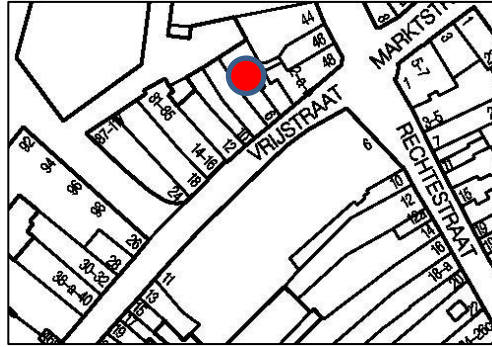

Vrijstraat 6

Datum van aanwijzing: 3-2-2009

Datum van registratie: 22-1-2010

Redengevende omschrijving

Beschrijving

Woonhuis en winkelpand, 17e -19e eeuw

De Vrijstraat is een van de oudste straten van Eindhoven. Zij werd vermoedelijk rond 1350 aangelegd en was de verbindingsweg tussen de noordzijde van de Markt en Gestel. In de Middeleeuwen heette de straat 'Vijcstraat'. Tot voor enkele jaren lag aan deze straat de Vijksteeg. De naam van deze steeg is direct afgeleid van de oude naam 'Vijcstraat'. De steeg is anno 2007 verbreed en zal de verbinding vormen tussen de Vrijstraat en het te ontwikkelen winkelcentrum De Admirant. Aan het einde van de Vrijstraat lag vroeger de Gestelse Poort, een van Eindhoven's stadspoorten.

De Vrijstraat kenmerkte zich jarenlang door de aanwezigheid van woonhuizen en enkele brouwerijen. In 1915 verdween de laatste brouwerij, brouwerij De Haas, op de plaats waar nu warenhuis V&D gevestigd is. Woonhuizen in de stad hebben in veel gevallen tevens als winkel gediend. Vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw kregen de winkels op de begane grond van de panden een steeds prominenter plek. Boven de winkels werd gewoond. Etalages werden toen steeds belangrijker als trekpleister voor het winkelende publiek.

Het pand Vrijstraat 6 bestaat uit een voor- en een achterbouw. De voorgevel van het pand heeft een tweelaags lijstgevel met een gepleisterde afwerking. De oude winkelpui is vervangen door een moderne pui. Op de verdieping zijn drie T-stolpramen aanwezig waarvan de bovenlichten zijn ingevuld met glas-in-lood. De kap van het voorgebouw is een zadeldak met een schildeind aan de voorzijde. Het achterhuis heeft een zadeldak met een schildeind aan de achterzijde. Beide daken zijn belegd met holle pannen.

Tijdens een bouwhistorische verkenning in 2001 stelde de Utrechtse bouwhistoricus Jan van der Hoeve vast dat het voorste deel van dit huis mogelijk al in de 17e eeuw is gebouwd. Zowel boven de begane grond als boven de verdieping werden namelijk aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van moer- en kinderbinten, die voornamelijk tot in de 17e eeuw werden toegepast.

In 1832 waren de erfgenamen van Solomon Hijmans eigenaren van het pand. Deze familie Hijmans heeft zich lange tijd voornamelijk in de handel beziggehouden. Linnenfabrikant Abraham Hertzberger en zijn kinderen werden in 1874 de volgende eigenaren.

Tijdens de genoemde bouwhistorische verkenning kon worden vastgesteld dat de deuren en kozijnen van enkele kamers op de verdieping aan de voorzijde op een stijlvolle manier waren versierd. Ook is

Gemeentelijk monument

een marmeren schouw uit de 19e eeuw bewaard gebleven. De stijl die in het voorste deel van het pand nu nog zichtbaar is, is karakteristiek voor de tweede helft van de 19e eeuw. De kap van het pand dateert ook duidelijk uit het derde kwart van de 19e eeuw. Mogelijk heeft Abraham Hertzberger dit pand in 1874 laten verbouwen in de staat zoals het nu nog herkenbaar is. In februari 1883 is een deel van de bebouwing in deze straat betrokken geweest bij een grote brand. Na deze 'ramp' werd het achterhuis, dat als fabriek functioneerde, vernieuwd en verhoogd. Het is echter niet bekend of dat ook iets met de brand te maken heeft gehad. De etage op het achterhuis werd als magazijn van de fabriek ingericht. De voor zo'n fabriek typerende gemetselde troggewelfjes, die de vloer van de eerste verdieping vormen, zijn nog steeds aanwezig. De vernieuwde achterbouw is fors verzakt, waardoor grote scheuren tussen de voorgelegen woning en de achterbouw zijn ontstaan. Die verzakking is gelukkig al geruime tijd geleden gestopt.

Koopman Johannes Josephus Notten uit Woensel kocht het pand in 1918 en opende hier een winkel. Weduwe A.A. Notten was rond de Eerste Wereldoorlog al een begrip in de stad Eindhoven. Dit kruideniersbedrijf had in die jaren al vele filialen in en rond de stad.

In 1953 werd koopman Laurentius Cornelis Zijlstra uit Eindhoven de nieuwe eigenaar van het gebouw. Zijlstra opende hier zijn 'Zijlstra wol' winkel. Op de zolderverdieping werden stellages geplaatst, die in verband met de kleurendiversiteit van de opgeslagen stalen wol en andere stoffen, perfect konden worden verlicht met een groot aantal tl-lampen. Deze stellages waren in 2001 nog steeds aanwezig. In 1982 werd de originele winkelpui verwijderd en kreeg het pand een nieuwe etalage.